

Espai Marí Costes del Garraf: Cultura oceànica, valor ambiental i canvi climàtic

Centre d'Estudis del Mar de Sitges
Oficina Tècnica d'Educació i Promoció Ambiental
Àrea d'Acció Climàtica
Gerència de Serveis de Medi Ambient

Objectiu de la presentació

- **Reflexionar conjuntament sobre les implicacions ambientals, socials, econòmiques i culturals-patrimonials dels impactes del canvi climàtic al litoral**, que es manifesten, per exemple, en la pèrdua de sorra a les platges durant la temporada d'estiueig o en les afectacions que temporals marins com el Glòria provoquen sobre les infraestructures litorals i els passejos marítims.

Evolució prevista de les platges del litoral català

Un litoral la límit, Consell assessor per al desenvolupament sostenible de la Generalitat de Catalunya, 2021

- **Regressió generalitzada de les platges** a causa de la pujada del nivell del mar, la manca d'aportacions de sediments i la forta artificialització del litoral.
- **Pèrdua d'amplada continuada:** en les darreres dècades moltes platges han retrocedit, amb especial afectació a les platges urbanes, que no poden adaptar-se de manera natural.
- **Previsions a curt i mitjà termini** indiquen que, sense canvis en la gestió, una part important de les platges no tindrà l'amplada mínima per als usos recreatius, i algunes poden arribar a desaparèixer.
- **La regeneració artificial de sorra no és sostenible** a llarg termini pels seus elevats costos econòmics i ambientals.
- L'informe aposta per un **canvi de model**, basat en la desrigidització del litoral, la restauració dels sistemes platja-duna i les **solucions basades en la natura** per millorar la resiliència davant del canvi climàtic.

Continguts de la presentació

- El CEM: Equipament d'educació ambiental marina.
- Cultura oceànica: els 7 principis.
- Espai Marí Costes del Garraf, valor ambiental i canvi climàtic.
- Platges: naturals, urbanes i desenvolupament urbanístic.

1- El CEM: Equipament d'educació ambiental marina

Equipament d'educació ambiental que treballa per divulgar i conservar els valors dels ecosistemes marins.

- **Educació ambiental adreçada a escoles i casals.**
- **Ciència ciutadana**
- **Agenda d'activitats per a famílies i ciutadana els caps de setmana**
- **Espai expositiu sobre el valor ambiental de l'Espai Marí Costes del Garraf**

<https://www.diba.cat/ca/web/cem>

2. Què és la cultura oceànica?

- Conjunt de coneixements i sabers que permeten entendre la influència que l'oceà exerceix sobre nosaltres, i viceversa; i que ens permet actuar de manera sostenible per preservar els ecosistemes marins.
- Inclouen el reconeixement del paper que juga el mar en la nostra història, la nostra economia, la nostra salut i, fins i tot, la nostra identitat cultural.

7 Principis de la cultura oceànica

- La Terra té un oceà únic amb moltes característiques
- L'oceà i la vida que allotja modelen els paisatges de la terra
- L'oceà exerceix una gran influència sobre les condicions climàtiques i meteorològiques
- L'oceà fa possible que la Terra sigui habitable
- L'oceà sustenta una gran diversitat de vida i ecosistemes
- L'oceà i els éssers humans estem intrínsecament connectats
- La major part de l'oceà està inexplorat

Dimensió ambiental, sòcio-econòmica i cultural de la cultura oceànica

Una persona amb cultura oceànica ha de ser capaç de comprendre com funciona l'oceà i la seva influència sobre el planeta, prendre decisions informades basades en aquest coneixement, adoptar actituds i comportaments responsables envers el medi marí i participar activament en la seva protecció i gestió sostenible.

3. Espai Marí Costes del Garraf, valor ambiental: hàbitat i espècies.

Xarxa Natura 2000, LIC i ZEPA

- Habitat destacat: Praderies de posidònia
- Espècies característiques: cetacis (dofins i rorquals), aus marines i la tortuga *caretta caretta*.

Corrent marina dominant:

circulació superficial NE → SO
(deriva litoral mediterrània occidental).

Vent dominant: components **est** i **sud-est** (Llevant i Xaloc); **est-nord-est** durant temporals.

La praderia de posidònia de l'EMCG

Extensió aproximada de 400 hectàrees.

Importància ecològica:

- Ecosistema ric (la guarderia del mar) i habitat d'interès pesquer.
- Gran producció d'oxigen i captació de diòxid de carboni.
- Protecció natural de la costa dels impactes marins.

Situació de la praderia: habitat en regressió per dinàmica de sediments, augment de la temperatura del mar i altres impactes antropogènics.

Espècies característiques: cetacis (dofins i rorquals), aus marines i la tortuga *careta careta*.

- Presència de **cetacis**, especialment **dofins** (com el dofí llistat), i de manera més ocasional el **rorqual comú**, que utilitza aquest sector del litoral com a **àrea de pas i alimentació**.
- **Aus marines**, zona d'alimentació i estada per a gavines, baldrigues, corb marí emplomallat i altres espècies vinculades al Delta del Llobregat, a la desembocadura del riu foix i al Mediterrani occidental.
- Presència esporàdica de la **tortuga careta (*Caretta caretta*)**, una espècie protegida que utilitza aquestes aigües com a zona de pas i d'alimentació.
- Presència del Corriol Camanegre a les platges de Vilanova i la Geltrú.

Impacte del canvi climàtic a mars, oceans i zones costaneres

- **Escalfament de l'oceà:** augment de la temperatura de l'aigua i aparició d'onades de calor marines que alteren els ecosistemes i provoquen pèrdua de biodiversitat.
- **Acidificació oceànica:** l'absorció de CO₂ redueix el pH de l'aigua, afectant especialment coralls, mol·luscs i organismes amb estructures calcàries.
- **Pujada del nivell del mar:** causada pel desgel de glaceres i casquets polars i per la dilatació tèrmica de l'aigua, incrementa el risc d'inundacions i erosió costanera.
- **Canvis en ecosistemes i espècies:** modificació de la distribució d'espècies, impactes en les cadenes alimentàries i en les activitats humanes vinculades al mar.
- **Fenòmens meteorològics extrems:** episodis més freqüents i intensos de **tempestes, pluges torrencials, sequeres i vents forts**, que provoquen danys a platges, deltes, infraestructures costaneres i ecosistemes marins

No tot és canvi climàtic: altres impactes sobre mars, oceans i zones costaneres

- **Sobrepesca (especialment al Mediterrani):** disminució de les poblacions de peixos i desequilibris ecològics.
- **Desenvolupament urbanístic del litoral:** pèrdua d'hàbitats naturals, alteració del paisatge i augment de l'erosió costanera.
- **Turisme i navegació recreativa:** pressió elevada sobre platges, fons marins i espècies, especialment en temporada alta.
- **Contaminació i microplàstics:** acumulació de residus al medi marí amb impactes sobre la fauna i la salut humana.
- **Qualitat de l'aigua:** abocaments i excés de nutrients que degraden els ecosistemes i afecten els usos recreatius i econòmics del mar.

4. Platges: naturals, urbanes i desenvolupament urbanístic.

- **La platja és un espai fronterer i dinàmic entre el mar i el continent**, on interactuen de manera constant els processos marins (onatge, corrents, mareas) i els processos continentals (aports de sediments, vent i esorrenties). És una zona en canvi permanent, modelada per factors naturals i per l'activitat humana, que compleix una funció clau com a **espai de transició ecològica**, de **protecció del litoral** i d'ús social, econòmic i cultural.

Platja natural i platja urbana

La **platja natural** és un espai costaner modelat principalment per processos naturals, com l'onatge, el vent i l'aportació de sediments. Manté **dinàmiques pròpies i hàbitats associats** (dunes, vegetació litoral, fauna), amb una intervenció humana baixa o molt limitada, fet que afavoreix la **resiliència i el valor ecològic** del litoral.

La **platja urbana** és una platja integrada dins un entorn fortament humanitzat, sovint associada a nuclis urbans i infraestructures. Està **gestionada i modificada** per a l'ús recreatiu i turístic (neteja mecànica, regeneracions de sorra, passejos marítims), amb una dinàmica natural més condicionada per l'activitat humana.

Platja natural i platja urbana

Les platges naturals són **sistemes flexibles i resilients**, les platges fortament urbanitzades i infraestructurades tendeixen a ser **més fràgils davant del canvi climàtic**, requerint sovint actuacions artificials contínues per mantenir-ne l'estabilitat i l'ús.

Platges naturals i urbanes

Eines d'observació:

- L'ull del temps: [Catalunya: l'ull del temps](#)
- Arxiu fotogràfic: <https://www.sitgesarxiudigital.cat/arxiu-fotografic/>
- Google earth: <https://www.google.es/intl/es/earth/index.html>

Tancament

- Dimensió ambiental, econòmica i cultural de la nostra relació amb el mar, del impacte del canvi climàtic al litoral i en les polítiques o actuacions de mitigació i adaptació al canvi climàtic.
- Avançar cap a una visió estratègica del litoral que pugui compaginar l'existència d'espais urbanitzats i espais naturals o naturalitzats que augmenti la resiliència del litoral a nivell local davant dels impactes del canvi climàtic.

Moltes gràcies per la
vostra atenció!

Passeig Marítim, 72
08870 Sitges
Tel. 938 945 154
cem@diba.cat
www.diba.cat/cem

